

naglašen ekonomski razvoj. Autor nadalje rezimira cijeli rad i preko statuta istarskih i dalmatinskih gradova objašnjuje pristup pronalazjenja i isticanja aspekata povezanih sa zaštitom i čuvanjem isprava, a dotiče i njihovu svrhu te načine nastanka.

Diplomski rad kolege Bukvića vrlo je zanimljiv i vrijedan opći prikaz razvoja arhiva i arhivske prakse na području južnih hrvatskih gradova, a svakako je poticaj i temelj za daljnje istraživanje teme.

Goran Kanižaj

Vuk, Ljerka. *Razvoj institucija vlasti na području Slavonije u 18. i 19 stoljeću.*
Diplomski rad. Zagreb : Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2011.

U svom diplomskom radu, pisanu 2011., kolegica Ljerka Vuk donosi nam prikaz razvoja institucija vlasti na području Slavonije. Diplomski rad obranjen je na Odsjeku za informacijske znanosti, a mentor je bio dr. sc. Stjepan Čosić. Na više od 70 stranica autorica nam osim samoga teksta, podijeljena u osam poglavlja (literaturu nećemo računati), na zadnjih osam stranica donosi i pet odličnih karata s prikazom upravne podjele Slavonije od kraja 17. do kraja 19. stoljeća.

Već u samom uvodu autorica upozorava na promjenljivost pojma Slavonija kroz stoljeća (ovisno o razdoblju pojam Slavonija obuhvaćao je npr. i prostor daleko preko Drave), a u nastavku nam daje kratak pregled povijesnoga razvoja na tim prostorima, zaključujući kako ni današnji geografski pojam istočne Hrvatske nije istovjetan s povijesnim granicama Slavonije.

U prvom poglavlju, koje se bavi razdobljem između 12. st. i 1526. godine, autorica govori o državnopravnim problemima Hrvatske u 12. i 13. st. – držeći pritom kako je dolaskom dinastije Arpadovića i sklapanjem Pacta convente Hrvatska izgubila neovisnost i međunarodni identitet – a zatim o razdoblju jačanja Osmanske države. Od 1463. i pada Bosne opisuje se brz prodor Turaka, porazi kršćanske vojske te promjene teritorijalnog ustroja, radi stvaranja utvrđene vojne granice i zaustavljanja turskoga prodora na zapad. Posljedica je svega toga i smanjenje teritorijalnog opsega Slavonije s obzorom na njegove današnje granice, odnosno na prostor između Drave i Save, na istoku od utoke Drave u Dunav do Bilogore na zapadu. Osim historiografskoga pregleda događaja na prostoru Slavonije, autorica u ovom poglavlju opisuje i početke županijskog ustroja.

Drugo se poglavlje bavi razdobljem od Mohačke bitke 1526. do mira u Srijemskim Karlovcima 1699., pri čem je velika pozornost posvećena organizaciji obrambenih vojnih krajina, teritorijalnim promjenama i samom tijeku ratnih sukoba na prostoru Slavonije.

Sljedeće poglavlje obrađuje županijski ustroj Slavonije nakon mira u Srijemskim Karlovcima do reinkorporacije slavonskih županija (srijemske, virovitičke i požeške) u sastav civilne Hrvatske, s posebnim osvrtom na Khevenhüllerovu uredbu iz 1735. kojom su uređena prava i dužnosti slavonskih graničara.

Slijedi poglavlje *Terezijanske reforme i razdoblje Josipa II.*, u kojem se autorica bavi razdobljem između 1745. i 1790., kad je Slavonska vojna granica još jednom reorganizirana, centralizirana i prilagođena novomu vojnomu ustroju, koji se nije bitno mijenjao sve do ukidanja Vojne krajine 1881.

Osim pregleda organizacije Vojne krajine, u ovom dijelu do izražaja dolazi i pregled institucija i tijela vlasti unutar civilnih županija, koje su obnovljene prema mađarskomu modelu, pa tako imaju županijsko poglavarstvo, skupštinu, sudbeni stol, unutar kojih djeluju veliki župan, podžupani, zamjenici podžupana, bilježnici, suci, županijski odvjetnici, blagajnici. Sva tijela detaljno su pobrojana s opisom sastava i ingerencija.

U poglavlju jednostavna imena *Razdoblje od 1790. godine do 1848. godine* autorica se pozabavila posljedicama administrativnih reformi Josipa II. i kratkotrajnom podjelom Ugarske i Hrvatske na 10 okružja, pri čem je požeška županija pripala zagrebačkomu okružju, a virovitička i srijemska pečuškomu, te položajem županija nakon smrti Josipa II. 1790. Poseban naglasak dan je pak prikazu mađarskih pretenzija na područje Donje Slavonije do 1848.

Posljednje se poglavlje bavi razdobljem od revolucije 1848. do kraja I. svjetskoga rata 1918., pri čem su opisani izgled županijskoga sustava tijekom revolucionarnih zbivanja 1848/1849., apsolutističke promjene u upravno-teritorijalnom ustroju 1850–1854. te ponovna obnova slavonskih županija. Osim toga, dio poglavlja posvećen je i prostoru Vojne granice do njegova priključivanja civilnoj Hrvatskoj.

U zaključku na četiri stranice autorica donosi kratak pregled razvoja županijskog i vojno-krajiškog ustroja na području Slavonije. Na posljetku valja reći kako ovaj diplomski rad može poslužiti u radu s fondovima različitih institucija (u prvom redu županija) koji se čuvaju u arhivima.

Hrvoje Baričević

Pavelin, Goran. *Promjena uloge arhiva u komunikaciji s korisnicima na primjeru Državnog arhiva Zadar.* Doktorska disertacija. Zagreb : Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2012. 233 str.

Mr. sc. Goran Pavelin, asistent na Odsjeku za turizam i komunikacije Sveučilišta u Zadru, uspjelo je obranio svoj doktorski rad *Promjena uloge arhiva u komunikaciji s korisnicima na primjeru Državnog arhiva Zadar*, pod mentorstvom prof. dr. sc. Hrvoja Stančića i prof. dr. sc. Stjepana Čosića, u Zagrebu 2012.